

A WELLNESS-TURIZMUS GAZDASÁGI SZEREPE A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓBAN

**ZSIGMOND EDIT adjunktus–DR. TURCSÁNYI KATALIN tanársegéd
PTE ETK ZKK**

Die ökonomische Rolle des Wellness-Turismus in West-Transdanubische Region

Das 21. Jahrhundert ist das Jahrhundert für Tourismus. Die Leute erachten seine Gesundheit für einen immer mehr wichtigen Faktor, und sind sie bereit zu immer mehr Kosten tragen dafür. Die Anspruch nach Kurorten und Wellness-zentren erhöht sich, damit sie seine Gesundheit schützen können.

Für die Reisende von 21-ten Jahrhundert ist charakteristisch nicht nur Das Gesundheitsbewusstsein, sondern sie immer mehr Freizeit und Informationsanspruch haben, und erhöht sich die Rate von Privatreisen.

Infolge der höhere spezifische Ausgabe, der längere Aufenthaltszeit, der speziellen und komplexen Dienstleistungen, der Saisonalitätslosigkeit ist das Wellness-tourismus zu einem vorteiligen Turistikzweig in der West-Transdanubische Region geworden.

Das Wellness-tourismus spielt eine bedeutende Rolle in der Steuereinnahme von Ortverwaltungen und in der Beschäftigungslage. Das Wellness-tourismus erhöht die Nachfrage auf die Tätigkeiten anderen Zweigen und entlastet das gesellschaftlichen Versorgungssysteme.

1. Bevezetés

A magyar gazdaságban a turizmus igen jelentős helyet foglal el. A 2005. évi statisztikai adatok szerint ezen ágazat hozzájárulása a bruttó nemzeti termékhez meghaladta az 5%-ot. A turizmus fontos szerepet játszhat a nemzetgazdaságban azért, hogy lehetőséget kínál a foglalkoztatásra, hozzájárul a fizetésiméreg-egyensúly javításához és serkenti a gazdasági növekedést. Ezért az országok gazdasági, társadalmi, kulturális, építészeti és környezeti okokból egyaránt érdekeltek a turizmus ellenőrzött fejlesztésében, a turizmus hosszú távú célkitűzéseinek meghatározásában. A turizmus irányítását a világ számos országában nemzeti, regionális és helyi szinten tevékenykedő, egymást kölcsönösen kiegészítő szervezetek végzik. A turizmuson belül kiemelkedő jelentőségű a wellness-turizmus. A gazdasági növekedésre nemcsak üzleti tevékenység jellege révén közvetlenül hat, hanem közvetve is, szolgáltatásainak eredményeképpen az ember munkavégző képessége javul, a gazdaság minden területén érezteti hatását. A wellness szemléletét elsajátító és szolgáltatásait igénybe vevő emberek produktívabb munkavégzésre képesek, pozitív életszemlélettel probléma-megoldó készséggel hozzájárulhatnak a nemzetgazdasági versenyképesség javulásához. Az egészséges életmód – amire a wellness biztat és szolgáltatásaival elősegít – tudatos fenntartásával bizonyos betegségek elkerülhetők, mérsékelhetők, a gyógyulási esélyek javíthatók, ami az egészségügyi ellátó rendszerre nehezedő nyomás mérséklődését eredményezheti. A wellness szolgáltatások nagyrészt magán finanszírozásúak, míg a szorosan vett egészségügyi ellátások nagyrészt közfinanszírozottak, egy forint wellness-költség jóval nagyobb élményhez juttat, mint bármennyi forint értékű egészségügyi szolgáltatás igénybevétele, tehát a pozitív költség-haszon arány miatt is figyelemre méltó ágazat.

A wellness-turizmus a turizmus többi ágához képest kevésbé szezonérzékeny, egész éves bevételt, így egyenletes adóbevételt is hozó terület, ezt tovább erősíti, hogy a wellness viszonylag magas árkategóriájú termékekkel dolgozik.

2. A wellness-turizmus helye a turizmus rendszerében

A turizmus komplex társadalmi jelenség. A turizmus rendszere, amely a **keresletet** jelentő turistát (és a küldő területeket), valamint a **kínálatot** megtestesítő turisztikai szektort (illetve turisztikai desztinációkat) foglalja magában, dinamikusan változik és nyílt rendszerként kölcsönhatásban áll a társadalmi, kulturális, politikai, gazdasági, természeti és technológiai környezet elemeivel.

A turizmus és környezet között **kölcsönös függések** rendszere alakul ki, tehát a környezet egyes tényezői befolyásolják a turizmus fejlődését, a turizmus pedig visszahat környezetére, bár a hatóerők nem feltétlenül egyenlő nagyságúak. A kölcsönhatás minden esetben egyaránt lehet pozitív és negatív. A turizmus rendszerének két alrendszere a **kereslet** – azaz a turista – és a **kínálat** – azaz a turisztikai termék – között a kapcsolatot a fogadó területről a turista felé irányuló marketing, a közvetítőszektor (az utazást szervezők és az utazási ügynökségek) tevékenysége, valamint a turistának a küldő területről a fogadó területre történő utazása hozza létre.

Egyik legnagyobb társadalmi, gazdasági kincsünk az ásvány-, termál- és gyógyvízbázisunk. Erre alapozva fejlődött és fejlődik tovább termál- és gyógy-idegenforgalmunk. A gyógy-idegenforgalom, mint gazdasági kategória, a turizmus speciális ága, amely magába foglalja az ennek megfelelő szolgáltatásokra igényt tartó bel- és külföldi vendégek ellátását, ami kórházi, szanatóriumi, illetve gyógyszállóban történő ellátásból és azt követő rekreációból áll.

A **gyógy-idegenforgalom** az idegenforgalomnak azon ága, amikor a vendég egy adott helyen gyógyulás, kondíciójavítás, **munkavégző képesség javítása** céljából keres fel, és az egészségügyi ellátás keretében nyújtható kezelések kereskedelmi célú, teljes térítés ellenében történő értékesítése folyik.

Az **egészségturizmus** keretében a turista utazásának fő motivációja az egészségi állapotának javítása vagy megőrzése, tehát a gyógyulás vagy a megelőzés, az egészség megőrzése. Ebből adódóan három alszektor lehet elkülöníteni, a gyógyhatású helyekre épülő **gyógyturizmust**, az egészségügyi ellátások igénybe vételére irányuló **medical-turizmust** és a **wellness-turizmust**.

A termál- és gyógyvízkészletet tekintve, Magyarország a világranglista ötödik helyét foglalja el. Hazánk területének 70%-a alatt található termálvíz, jelenleg mintegy 350 000 m³ a felszínre kerülő napi termálvíz mennyisége. A Kárpát-medencében a Föld mindössze 25 km vastag szilárd kérge alatt 8000 milliárd m³-re becsülhető forróvíz-tenger helyezkedik el, amely évszázadokra lehetővé teszi a kitermelést.

A Kárpát-medence különleges adottságai miatt, a felszíntől lefelé haladva 16–20 méterenként 1 °C-ot emelkedik a vizek hőmérséklete.

Az európai átlag 33 m, a magyarországi 18 m, ez a magyarázata annak, hogy nálunk sokkal kisebb mélységből lehet termálvizet nyerni, mint másutt. Magyarország ebben a tekintetben egyedülálló helyet foglal el Európában.

A motivációelemzési kutatások alapján elmondható, hogy a biztonságot mindenki keresi, ez az egyik legalapvetőbb emberi szükséglet. Ez azonban nemcsak fizikai, hanem biológiai biztonságot is jelent, amely azonnal sérül, ha az egyénnek egészségügyi problémái vannak. Az emberek, ha az adott gyógymód, gyógytényező vagy személy hozzá tud járulni egészségügyi problémájuk javításához, akkor hajlandóak sokat áldozni a gyógytényező felkeresésére. Mind-

ezekből következően a gyógyturizmus motivációs alapjai igen szilárdak és szinte mindenki potenciális fogyasztó lehet. Ezt a teoretikusan óriási létszámú piacot rendkívül leszűkíti azonban a specializált egészségügyi szolgáltatások magas ára, illetve a természetes gyógymódok nem ismerete vagy elutasítása. Az egészségügyi szolgáltatásokra szinte minden országban külön biztosítás létezik, így is megosztva a kezelések finanszírozásának kockázatait.

A wellness-turizmus szolgáltatásai sokkal magasabb szintű, mégpedig az önmegvalósítással kapcsolatos igények kielégítését célozzák. Azok az emberek képesek és hajlandók is egyedi igényeikkel foglalkozni és azokra áldozni, akik sikeresek (megbecsülés igénye), szertágazó társadalmi/családi kapcsolataik vannak (szeretet/valahová tartozás igénye), anyagi és fizikai biztonságban élnek és nincsenek jelentős ki nem elégített fiziológiai szükségleteik sem. Ezek az emberek hajlandók egyre többet törődni saját magukkal, szellemi és fizikai állapotukkal, illetve specializált (például wellness) szolgáltatásokat is igénybe venni. Természetesen betegségek megléte esetén ők is fogyasztói a gyógyszolgáltatásoknak, de számukra inkább a megelőzés, a szellemi és fizikai állapot megőrzése a fontos.

3. A turizmus hatásai

A turizmus mára az egész világon a legjelentősebb iparággá vált. Jelentős mértékben járul hozzá országok, régiók gazdaságához, és néhol ez az egyetlen gazdasági tevékenység. A turizmusnak azonban gazdasági hatásai mellett sok más hatása is van. A Manilai Nyilatkozat a Világturizmusról többek között megállapítja, hogy a turizmus azért számít alapvető tevékenységnek a nemzetek életében, mert gazdasági hatásokon túl közvetlen hatást gyakorol az egyes országok kulturális, társadalmi életére és a nemzetközi kapcsolatokra is.

Ez a nyilatkozat leszögezi továbbá, hogy a turizmusban az anyagiaknál fontosabbak a nem anyagi szempontok, mégpedig az ember önmegvalósítása, a bővülő művelődési lehetőségek, az ember felszabadítása, a kultúrák elismerése és a népek szellemi örökségének tiszteletben tartása.

3.1. Gazdasági hatások

A turizmust – mint bármely más iparágat – a **pozitív gazdasági hatások** alapján ítélik meg, és emiatt fejlesztik, illetve támogatják a kormányok is. A pozitív gazdasági hatások teremtik meg a lehetőségét, hogy olyan környezetre pozitív hatást gyakorló tevékenységeket is elvégezzenek, amelyekre egyébként nem lenne forrás. A gazdasági hatások általában jól mérhetők és beazonosíthatók.

A gazdasági hatások között első helyen említik a foglalkoztatási helyzetre gyakorolt hatást. A wellness-turizmus kvalifikált, speciális munkaerőt igényel, amit az egyre bővülő képzés és az állami egészségügy zsugorodása következtében felszabaduló egészségügyi személyzet napjainkban biztosít. A foglalkoztatási helyzetre gyakorolt hatás a kimeneti oldalon is számottevő, hiszen az egészségtudatos magatartás, a wellness-szolgáltatások igénybe vétele jelentősen hozzájárul a munkavégző képesség fenntartásához, javításához, a munkaerőpiaci versenyképesség javításához.

Munkahelyteremtésen kívül pozitív hatásai között jelenik meg az infrastruktúra fejlesztése is, ami a turisták és a helyi lakosság számára is javítja az életfeltételeket. A világ összesített GDP-jéhez a turizmus kb. 10%-kal járul hozzá. További gazdasági hatásként tartják számon a regionális fejlődés kiegyenlítését, a gazdasági szerkezet változását, a devizabevételek növekedését, az adóbevételek növekedését, pótlólagos vásárlóerő, és multiplikátor-hatást.

Bár mind a turista rendelkezésére álló szabadidő, mind pedig az általa szabadon elkölthe-

tő jövedelem fontos szerepet játszik a turisztikai kereslet befolyásolásában, meghatározó hatással az egyéni változatosságon, igényen alapuló motiváció van a turista utazási döntésére. Ebből következően tehát mivel a turista döntése alapvetően saját belső motivációján alapul, a motiváció konkrét utazási döntéssé pedig a desztináció attrakciói alapján válik, a motiváció és a vonzerő között a rendszer működésében különösen szoros kapcsolat van.

A turisztikai kínálat egyes elemei egymással szintén kölcsönös függésben állnak, a turisztikai termék összetettségéből adódóan egy-egy összetevő minősége befolyással van a kínálat egészének minőségére. A turista nem szálláshelyet vagy biztonságot keres, hanem olyan élményt, amelynek mind a jó közbiztonság, mind pedig a kielégítő minőségű szálláshely része, egyéb kínálati összetevőkkel együtt. A kínálat elemeinek kölcsönös függéséből adódik, hogy egy-egy összetevő nem megfelelő minősége az élmény, tehát a termék egészét képes a turista számára tönkretenni.

4. A Nyugat-dunántúli régió turisztikai helyzete

Nyugat-Dunántúl tervezési-statisztikai régió az ország nyugati határszélén Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyéket foglalja magában. Az észak–dél irányban hosszan elnyúló régió négy országgal határos: Szlovákiával, Ausztriával, Szlovéniával és Horvátországgal. Keleti, illetve déli határán Dél-dunántúli és Közép-dunántúli régiók helyezkednek el. Területén 5 megyei jogú város (Győr, Sopron, Szombathely, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) található. A Nyugat-Dunántúl a négy országhatár miatt jelentős nemzetközi átmenő forgalommal rendelkezik. Az itt található határátkelőkön keresztül bonyolódik hazánk határforgalmának több mint fele. Szlovénia és Szlovákia uniós csatlakozásával, majd a schengeni határok megszűnésével a határon átvélő együttműködések még szorosabbá váltak.

A régió természeti értékekben gazdag, környezeti állapota az országos átlaghoz viszonyítva, a többi régióban tapasztalható problémákhoz képest jó. A régióban 3 nemzeti park (Fertő-Hanság Nemzeti Park, Őrségi Nemzeti Park, Balatoni Nemzeti Park), 5 tájvédelmi körzet (Szigetközi, Pannonhalmi, Soproni, Kőszegi, Sághegyi Tájvédelmi Körzet), ill. több természetvédelmi terület található.

A Nyugat-Dunántúl a kereskedelmi szálláshelyeket tekintve előkelő helyet foglal el. Magyarországon az összes vendég kb. egyötöde a Nyugat-Dunántúlon szállt meg 2008-ban. Kb. ilyen arányú az itt töltött vendégéjszaka is. A magyarországi régiók közül csak a Közép-magyarországi régió előzi meg. Az átlagos tartózkodási idő pedig az összes régió közül itt a leghosszabb: 3,1 nap, az országos átlag 2,6 nap.

A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma, 2008

Megnevezés	Vendég			Vendégéjszaka			
	kf	bf	össz	kf	bf	össz	áti
Közép Magyarország	2 243 766	621 869	2 865 635	5 331 678	1 290 606	6 622 284	2,3
Közép-Dunántúl	215 151	553 723	768 874	950 516	1 291 346	2 241 862	2,9
Nyugat-Dunántúl	480 477	838 942	1 319 419	1 835 306	2 194 577	4 029 883	3,1
Dél-Dunántúl	159 406	635 315	794 721	653 576	1 593 209	2 246 785	2,8
Észak Magyarország	109 895	568 107	678 002	274 214	1 252 688	1 526 902	2,3
Észak Alföld	166 392	520 338	686 730	627 391	1 375 851	2 003 242	2,9
Dél Alföld	112 825	363 708	476 533	262 473	888 722	1 151 195	2,4
Összesen	3 487 912	4 102 002	7 589 914	9 935 154	9 886 999	19 822 153	2,6

Forrás: KSH (kf: külföldi, bf: belföldi, áti: átlagos tartózkodási idő)

A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma szállástípusonként a Nyugat-Dunántúlon, 2008

Szállástípusok	Vendég			Vendégéjszaka		
	külföldi	belföldi	összesen	külföldi	belföldi	összesen
Szálloda összesen	374 687	625 761	1 000 448	1 384 041	1 694 626	3 078 667
Ebből:						
5 csillagos	38 374	33 515	71 889	132 996	82 528	215 524
4 csillagos	152 746	326 997	479 743	672 746	864 772	1 537 518
3 csillagos	171 209	237 735	408 944	554 665	683 585	1 238 250
2 csillagos	11 767	24 335	36 102	22 514	50 469	72 983
1 csillagos	591	3 179	3 770	1 120	13 272	14 392
gyógyszálló	120 302	172 686	292 988	711 526	529 058	1 240 584
wellness-szálló	23 099	125 648	148 747	97 761	341 193	438 954
Panzió	48 732	133 499	182 231	111 503	290 957	402 460
Turistaszálló	1 685	34 822	36 507	4 272	72 986	77 258
Ifjúsági szálló	125	7 390	7 515	1 088	28 345	29 433
Üdülőház összesen	3 803	24 442	28 245	17 578	69 973	87 551
Kemping	51 445	13 028	64 473	316 824	37 690	354 514
Összesen	480 477	838 942	1 319 419	1 835 306	2 194 577	4 029 883

Forrás: KSH

A Nyugat-dunántúli régió wellness szállodái fogadták a régióba érkező összes vendég 11%-át és itt töltötték az összes vendégéjszaka több, mint 10%-át.

Irodalom

1. A nemzetközi idegenforgalom és a turisztikai kereslet jellemzői (2008): KSH, Budapest.
2. **Inskeep Edward** (2000): A fenntartható turizmus fejlesztése, Irányelvek a turizmus tervezőinek és szervezőinek. Fordította: Deme Péter, Geomédia Kiadói Rt., Budapest.
3. Központi Statisztikai Hivatal kiadványai.
4. **Lengyel Márton** (2004): A turizmus általános elmélete, Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája, KIT.
5. Magyar Turizmus Zrt. Hivatalos kiadványai.
6. Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2005–2013. (NTS) (2005), Magyar Turisztikai Hivatal, Turizmus Bulletin Különszáma, IX. évfolyam, Budapest.
7. **Puczkó László–Rátz Tamara** (1998): A turizmus hatásai, Aula – Kodolányi János Főiskola, Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem.
8. **Tasnádi József** (1998): A turizmus szerepe a természet- és a kulturális örökség megőrzésében, Turizmus Bulletin, A Magyar Turizmus Rt. Kutatási és Fejlesztési Igazgatóságának szakmai folyóirata.
9. **Tasnádi József** (2006): A turizmus az Európai Unióban és Magyarországon, Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Budapest.